

València perd un referent teatral

Cinc anys després de la inauguració oficial, l'Espai Moma de València tanca les seues portes. El motiu, la impossibilitat de continuar creixent com a espai de producció i d'exhibició, agreujada per la sempre tímida implicació institucional. Sense l'escenari que li ha proporcionat els majors èxits, la companyia Moma Teatre obre ara un període de reflexió indefinit per replantejar-se el futur.

“**M**antindre's comporta no créixer. I no créixer significa morir per manca d'estímul.” Amb aquestes paraules, Carles Alfaro, director, fundador i ànima de la companyia Moma Teatre, anunciava oficialment el tancament definitiu de l'Espai Moma i apuntava l'inici d'un període de reflexió per a la companyia que pot durar “uns mesos, deu anys o, simplement, tota la vida”. Aquest 6 de juny, després de les representacions de *Besos* (el darrer espectacle de l'homenatge als deu anys de la companyia valenciana Albena Teatre), l'Espai Moma tanca definitivament les portes i València es quedarà sense un dels seus escenaris de referència.

La desaparició de la sala ha estat una decisió llargament meditada per la companyia. De fet, és fruit d'un procés de reflexió encetat ja a les acaballes de la temporada passada. “L'Espai ha començat a ser més una càrrega que un plaer per a la companyia”, ha assegurat el director. “S'ha acabat generant una dinàmica en què l'esforç per oferir una programació digna a la sala posava en perill els aspectes creatius de la companyia.” Paral·lelament, el temps per preparar els muntatges propis anava disminuint. “Una bogeria absoluta”, en paraules d'Alfaro. Donades aquestes condicions i l'elevat nivell d'exigència amb què el director planteja tots els seus projectes, la companyia ha deixat d'estar a gust amb el treball fet. “No volem continuar treballant sense saber que estem progressant i que som capaços d'assolir nous reptes.”

A pesar de tot, la companyia no ha volgut presentar aquesta decisió com un reclam. “No és cap reivindicació ni

cap mesura de pressió. No hi ha marxa enrere”, ha dit Alfaro. De fet, l'Espai Moma ja ha reclamat en moltes ocasions una implicació econòmica de les institucions en el seu projecte sense obtenir a canvi un suport satisfactori per als seus responsables. Les relacions amb els dirigents polítics no han estat precisament cordials en els darrers anys i les reivindicacions econòmiques han estat un cavall de batalla per a una sala que buscava insistentment el reconeixement de la feina ben feta. Ara, diuen, ja no és qüestió de diners. Si més no, les ofertes d'última hora impulsades per la nova direcció de Teatres de la Generalitat, encapçalada per Juan Vicente Martínez Luciano, no han servit perquè Moma haja canviat d'opinió. “Els diners —diu Alfaro— són els que són. I nosaltres, amb els que hem rebut, hem fet molt més del que estàvem obligats a fer.”

Més enllà de les qüestions purament econòmiques i de l'autocrítica pels objectius no assolits —un equip tècnic i de gestió estable i un veritable nucli artístic—, la companyia fa un balanç positiu. “Espai Moma ha estat una sala moderna i polivalent, amb una programació interdisciplinària que, en bona mesura, ha aconseguit ser un referent si tenim en compte les incomptables companyies que han volgut exhibir ací els seus espectacles.” Moma, efectivament, ha apostat per nous llenguatges escènics, per una dramaturgia contemporània, per un públic obert, i s'ha projectat com un teatre privat de vocació eminentment pública. A més, juntament amb el Teatre Micalet —curiosament també de gestió privada—, ha aconseguit normalitzar el valencià en el llenguatge teatral, donada l'absoluta

Es components de l'equip de Moma, amb el seu director, Carles Alfaro, al centre de la imatge. L'Espai Moma tanca definitivament les portes aquest 6 de juny, després de la representació de *Be-sos*, que clourà l'homenatge als deu anys d'Albena Teatre.

passivitat de les institucions públiques. "Podem estar satisfets de la rendibilitat artística, social i personal del projecte", sentència la companyia.

Les reaccions al tancament de l'Espai Moma i a la retirada indefinida de la companyia dels escenaris teatrals han estat, sobretot, de respecte, però també de sorpresa. Domènec Reixach, director del Teatre Nacional de Catalunya, coneixedor a fons del projecte de Moma i amic personal de Carles Alfaro, es mostra resignat amb el tancament. "És una decisió coherent amb els seus principis d'exigència", assegura. "Evidentment, amb els recursos que tenien era bastant complicat compaginar una bona programació a la sala i, a més, afrontar reptes constants amb la companyia." "A pesar que han volgut preservar la companyia, la veritat és que em dol profundament perdre un referent com aquest. Em sap greu per la llengua, pels espectadors i pel talent." Bastant més crítica es mostra la directora Carme Portaceli, que el 2001 va treballar a la sala dirigint dos muntatges (*Por menjar-se ànima* i *Mein Kampf*). "És una notícia molt trista, producte de la falta de sensibilitat política i de les penoses condicions econòmiques. No ens podem

conformar amb les excuses dels polítics quan diuen que a Europa també estan tancant molts teatres. Evidentment que en tanquen, però és que a Europa qual-sevol ciutat de 150.000 habitants té un teatre en condicions. I no és el mateix que tanque una sala a Alemanya que que en tanque una a València." Per a Rodolf Sirera, autor de la versió de *La Caiguda* que tants èxits ha donat a Moma, "és una llàstima pel que representa de model de teatre contemporani i de recerca d'un públic nou". "Però honestament –afegeix– han preferit tancar abans d'arribar a una degradació de la seua línia de treball." "No es tracta, però, de responsabilitzar únicament els diners públics. La resposta social tampoc no ha estat la millor." Segons Sirera, el procés de retrocés teatral és comú. "No tant des del punt de vista quantitatiu, sinó pel fet que no s'ha aconseguit consolidar un públic habitual." "Per tant –conclou Sirera–, el que cal esperar ara és que les institucions però també les companyies i la professió en general reflexionen i adopten una decisió respecte de l'Espai Moma. El que no seria desitjable de cap manera és consentir que desapareguera un altre escenari. Es podria optar, per exemple,

per un cosorci de companyies i institucions que possibilités una gestió conjunta."

Quin futur per a la sala? Amb l'objectiu d'evitar la pèrdua d'un altre espai teatral a la ciutat –fa només uns mesos ja es va tancar la Sala Moratín, oficialment per qüestions de seguretat–, propostes com la de Rodolf Sirera podrien convertir-se, si més no, en una possible solució. De moment, però, la Generalitat Valenciana no ha fet cap proposta formal ni s'ha reunit amb la companyia, almenys fins ara, per tractar el futur de la sala. "No ens agradaria –ha dit Alfaro– que la sala es convertira en un garatge o en un supermercat. Però no està en les nostres mans."

Des de la professió, la possibilitat de reobrir Moma es veu més com una urgència que no pas com una opció futura. "València ja perd bastant amb el tancament de Moma. No es pot permetre, a més, el luxe de perdre un espai de teatre", assegura Toni Benavent, productor i fundador de la companyia Albena Teatre. Per al productor, és evident que la manca de recursos econòmics ha estat decisiva en el tancament de l'Espai

Moma. “Les companyies grans –assegura– hem d’arriscar constantment i assumir reptes que de vegades després no podem afrontar. Ací, a València, no tenim una televisió que ens ajude. Les propostes audiovisuals que s’exhibeixen a Televisió de Catalunya de companyies com La Cubana, Dagoll Dagom, Tricicle o T de Teatre els permeten inversions econòmiques més dignes a l’hora de fer una determinada aposta teatral. I, a més, donen a conèixer al gran públic l’*star system* del teatre català.” “Només una anècdota –remarca Benavent aprofitant el símil amb la ciutat on el València CF ha guanyat recentment la Copa de la UEFA–: Göteborg, amb menys de mig milió d’habitants, té 24 teatres. I a València [amb una desena de teatres i gairebé el doble d’habitants], no sols ha plegat una companyia de referència per a tots, sinó que, a sobre, encara dubtem si es podrà tornar a obrir o no.”

Independentment de quin siga finalment el destí de l’Espai Moma, el fet és que València haurà perdut una bona oportunitat de veure bon teatre. La trajectòria de la sala, curta però intensa, ha proporcionat una programació absolutament compromesa amb els espectadors i una dramaturgia contemporània difícils de trobar en qualsevol sala pública de la ciutat. No debades, la vocació de servei públic, amb referents com els del Teatre Lliure o el Teatro de la Abadía de Madrid, ha estat des del començament una de les característiques de la sala.

Un balanç de cinc temporades.

Cinc anys s’hagueren complert el proper mes d’octubre des de la inauguració oficial de l’Espai Moma. Des d’aleshores, 77.077 espectadors han acudit a veure alguna de les 698 funcions que s’han exhibit. Paral·lelament, la companyia i la sala han produït catorze espectacles (nou produccions i cinc coproduccions), s’han programat 69 espectacles i hi ha hagut una mitjana d’ocupació de gairebé el 58%. Més enllà dels números, però, l’Espai Moma ha estat un espai preocupat per la recerca de llenguatges escènics, un espai teatral de mirada inquieta i un aparador ex-

Els dos espectacles que més han contribuït a normalitzar les propostes contemporànies de la companyia i de la sala. Dalt, *Nascuts culpables*, i a sota, *La caiguda*.

cel·lent per als èxits més sonats de la companyia Moma Teatre.

Creada el 1982 (fa poc més d’un any celebrava el vintè aniversari), la companyia va fer una aposta decidida, ara fa cinc anys, per un espai propi que li permetés, amb una estabilitat mínima, portar endavant un projecte de teatre exigent i exemplar en molts sentits. El *Càndid* de Voltaire va inaugurar oficialment la sala, l’octubre de 1999. Després vindria *Naturalesa i propòsit de l’univers*, *Nascuts culpables*, *Incendiaris*, *La caiguda*, *Così fan tutte*, la trilogia dedicada a Harold Pinter o *Les Llums*, l’últim espectacle de producció pròpia.

El record de tots aquests muntatges, juntament amb els que han vingut de

fora per exhibir-se a l’Espai Moma, no provoca en la companyia cap símptoma de nostàlgia visible. “Mai no hem tingut una relació excessivament dramàtica amb la companyia, i si un dia hem de plegar, plegarem”, va dir Carles Alfaro en una entrevista a aquest setmanari fa un any i mig. Ara, les paraules s’han fet realitat, i els sentiments, si més no de cara a fora, no han canviat gaire. “Efectivament, no ha estat un final frustrant. Ha estat el final d’una aventura preciosa.” Una aventura que, potser, no ha tingut en la ciutat de València un dels millors companys de viatge.

Rosanna Melià